

- вжиття антимонопольних заходів; розвиток фінансового лізингу;
  - проведення переоцінки загальних фондів у зв'язку із темпами інфляції;
  - 2) пряма участь держави в інвестиційній діяльності, яка здійснюється у формі капіталовкладень, шляхом:
    - розробки, затвердження та фінансування інвестиційних проектів, які реалізує Україна сумісно із іноземними державами, а також інвестиційних проектів, які фінансуються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;
    - формування переліку будівництв та об'єктів технічного переозброєння для державних потреб та фінансування їх за рахунок коштів державного бюджету;
    - надання на конкурсній основі державних гарантій щодо інвестиційних проектів за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;
    - проведення експертизи інвестиційних проектів;
    - розробки та затвердження стандартів (норм та правил) та здійснення контролю за їх додержанням;
    - надання концесій (укладення договорів про передання державою до експлуатації земельних ділянок господарських об'єктів на певний строк) українським та іноземним інвесторам за ітогами торгів (аукціонів, конкурсів) [2].
- Із цього можна зробити висновки, що державна підтримка інвестиційного процесу в умовах переходу до ринкової економіки припускає зростання не стільки об'ємів централізованих джерел, скільки значення державних гарантій, страхування та визначення орієнтирів для приватних інвесторів.

Література

1. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом. — К.: Лібра, 2002. — С. 217.
2. Вахрин П. И. Инвестиции: Учебник. — М.: Издат.-торг. корпорация «Дашков и К», 2002. — С. 30–31.

УДК 342.951

*Г. М. Чмиленко,
аспірантка кафедри адміністративного та фінансового права ОНЮА*

ЩОДО ПИТАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ (АДМІНІСТРАТИВНИХ) ПОСЛУГ

Мета «служіння» держави інтересам людини хоч і знайшла пряме текстуальне відтворення в Концепції адміністративної реформи, але поки що не стала пануючою як в свідомості державних службовців, так і в практичній діяльності органів виконавчої влади. Це є дуже складним завданням, оскільки потребує якісно нового підходу щодо сутності та функціональної орієнтації виконавчої влади, запровадження її нової ідеології, що визначено Концепцією одним з ключових завдань по досягненню мети адміністративної реформи [1].

© Г. М. Чмиленко, 2004

Для наголосу на існуванні обов'язків органів виконавчої влади перед фізичними і юридичними особами групою вчених-адміністративістів було запропоновано таку нову функцію виконавчої влади, як надання «управлінських послуг». Ця функція передбачена Концепцією адміністративної реформи в Україні, а «управлінські послуги» визначені як «послуги з боку органів виконавчої влади, що є необхідною умовою реалізації прав і свобод громадян — зокрема, реєстрація, ліцензування, сертифікація та ін.» [1].

На сьогоднішній день це питання виявило дещо протилежні підходи, і вчені ще не виробили загально визнаного тлумачення поняття «управлінських послуг».

Так, В. Авер'янов, підтверджуючи правомірність і термінологічну визначеність поняття «послуги» з боку органів виконавчої влади, звертає увагу на певну недоречність характеристики цих послуг як «управлінських» (чи «адміністративних»). Натомість акцентує увагу не на «владно-організаційному» аспекті відповідних дій, а на їх «виконавсько-зобов'язальному» аспекті і вважає, що розглядуваний вид діяльності органів виконавчої влади правильніше визначити як «виконавські послуги» [2].

І. Коліушко і В. Тимошук вважають доцільнішим використання визначення «адміністративні послуги», тому що адміністративна (управлінська) послуга має кінцеву форму індивідуального адміністративного акту і є результатом адміністративного провадження [3].

В. Гаращук висловлює думку, що не треба взагалі поспішати із запровадженням «платних управлінських послуг» адже платність означає їх «купівлю», а «інститут платних послуг» є «системою торгівлі владою» [4].

Для з'ясування цієї категорії треба навести ознаки управлінських (адміністративних) послуг, які зустрічаються у літературі:

- управлінські (адміністративні) послуги надаються лише за ініціативою (заявою) фізичних та юридичних осіб;
- необхідність і відповідно можливість отримання конкретної адміністративної послуги передбачена законом;
- закон наділяє повноваженнями з надання кожної адміністративної послуги відповідний орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування;
- для отримання адміністративних послуг фізичним та юридичним особам необхідно виконати певні вимоги, визначені законом;
- адміністративна послуга має кінцеву форму індивідуального адміністративного акту, у якому вказаний його адресат [5].

Отже, управлінські (адміністративні) послуги визначаються як передбачена законом діяльність уповноважених органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування (уповноважених державою суб'єктів), спрямована на забезпечення передбачених законом прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, які проявили ініціативу в їх реалізації [6].

Для кращого розуміння сутності адміністративних послуг доцільно дослідити їх конкретні приклади та виділити такі групи адміністративних послуг:

а) видача дозволів (наприклад, на зайняття окремими видами підприємницької діяльності; на проведення мітингів, демонстрацій; на розміщення реклами; на придбання, зберігання, носіння і перевезення зброї, в тому числі акредитація, атестація, сертифікація (наприклад, акредитація вищих навчальних закладів, закладів охорони здоров'я; атестація підприємств, робочих місць; сертифікація товарів, робіт і послуг); б) реєстрація з веденням реєстрів (наприклад, реєстрація актів громадянського стану, суб'єктів підприємницької діяльності, автомоботранспортних засобів), у тому числі легалізація суб'єктів (наприклад, легалізація об'єднань громадян); в) легалізація актів (консульська легалізація документів), нострифікація (визнання дипломів, виданих в інших країнах) та верифікація (встановлення достовірності сертифікатів про походження товарів з України); г) соціальні адміністративні послуги, визнання певного статусу, прав особи (наприклад, призначення пенсій, субсидій) [7].

Слід зазначити позитивний досвід деяких країн в організації системи надання управлінських послуг. Так, в окремих муніципалітетах Німеччини та Нідерландів створюються так звані «універсами послуг» або «установи для громадян». При цьому необхідно пам'ятати, що абсолютна більшість послуг в цих країнах надається на муніципальному рівні, а міністерства займаються політичними питаннями, і не вирішують індивідуальних адміністративних справ. В цих установах («універсамах послуг») можна отримати всю інформацію про управлінські послуги, подати заяву на отримання будь-якої послуги, що надається муніципалітетом або отримати відповідні довідки. В цьому ж місці отримується і сам результат — управлінська послуга, крім випадків надсилання рішення органу влади поштою.

Наприклад, в центральному приміщенні муніципалітету Гааги ведеться прийом громадян з усіх питань в межах компетенції муніципалітету. Будь-яка особа вільно без перепусток чи будь-яких пояснень може зайти в будівлю муніципалітету. Якщо особа має конкретну справу, то вона, отримавши талон з номером, в порядку черги попадає до одного з службовців на прийом і має можливість в одному місці вирішити одночасно всі свої питання. Прийомні місця представляють собою відкриті, відгороджені один від одного робочі столи. В кабінетах ведеться прийом лише з питань соціальної допомоги, оскільки вважається, що це конфіденційні справи.

В цій же будівлі муніципалітету розташована і каса, де можна одразу оплатити послугу. Прийом ведеться щодня, в тому числі в суботу, а в один з робочих днів також і ввечері з 18.00 до 21.00. Така ж сама система і в районах міста, де можна отримати ті ж послуги, але необхідно пам'ятати, що в багатьох випадках результат отримується через певний час, бо рішення приймається в центральному офісі муніципалітету.

Аналогічну установу створено в лютому 2001 р. і в Берліні. Раніше різні муніципальні служби знаходилися в різних будинках, або на різних поверхах одного будинку тощо. Сьогодні ж будь-який з чиновників цієї установи кваліфіковано приймає заяви від імені різних установ і служб: соціальних, юридичних, податкових тощо. Прийняті заяви вирішуються негайно, якщо це можли-

во (тобто «проста» послуга) або направляються до спеціалізованих установ для прийняття рішень.

Така організація надання послуг має багато позитивів. Насамперед, це зручність для громадян та економія їх часу і здоров'я, оскільки людина в одному місці одразу ж може вирішити декілька своїх проблем, і вирішити майже будь-коли, тоді як в більшості установ існують дні і години прийому. Крім того, це уникнення контакту з посадовими особами, які приймають рішення, а отже, усунення умов для корупції та нормальні умови для плідної роботи службовців — без відволікання на спілкування з громадянами.

Отже є очевидним, що проблематика управлінських (адміністративних) послуг потребує подальшого дослідження та опрацювання і якнайшвидшого законодавчого урегулювання, а організація їх надання — вдосконалення.

Література

1. Концепція адміністративної реформи в Україні. — К.: Держ. коміс. з проведення в Україні адмін. реформи, 1998. — С. 11.
2. Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. — К.: Ін-Юре, 2002. — С. 150.
3. Там само. — С. 171.
4. Гаращук В. Управлінські послуги — новий інститут чи нова помилка? // Вісник АПрІІ України. — 2001. — № 3. — С. 110.
5. Коліушко І. Б. Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні: Монографія. — К.: Факт. — 2002. — С. 105–106.
6. Коліушко І., Тимошук В. Управлінські послуги — повний інститут адміністративного права // Право України. — № 5. — 2001. — С. 31.
7. Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. — К.: Ін-Юре, 2002. — С. 174.

УДК 347.77.043

*К. М. Тимошенко,
аспірант ОНЮА*

ЛІЦЕНЗУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ДЕЯКІ ПИТАННЯ ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ

Сьогодні в українській економіці з'явилися певні ознаки формування підприємницьких відносин. Така важлива для суспільства діяльність потребує чіткої правової регламентації, а також всебічної охорони як з точки зору забезпечення умов її здійснення та розвитку, так і з погляду охорони від протидії названій діяльності і порушень правил її функціонування. У зв'язку з цим набуває поширення така форма державного регулювання підприємницької діяльності як її ліцензування [1].

Ліцензування вже стало невід'ємною складовою розвитку підприємництва та й економіки в цілому. Але якщо державна реєстрація існувала ще за радянських часів, то проблеми ліцензування принципово нові для України.